отдают себе отчета в том, что интеграция Украины в рамках нового мирового порядка угрожает полной утратой ее идентичности в будущем. «Ведь с точки зрения идеологов глобализма все государства и национальные общества ждет неизбежный процесс атомизации, потому что в эпоху «постистории» новая «Империя» будет стремиться к поглощению и растворению всего, что потенциально может бросить ей вызов или стать ее альтернативой» [5].

Список использованных источников

1. Бронфенбреннер У. Два мира детства. Дети в США и СССР / У.Бронфенбреннер – М., 1976. – 454 с.

2. Выжлецов Г.В. Аксиология культуры / Г.В. Выжлецов. – СПб.: Изд–во СПбГУ, 1996.

3. Петрунин С. План Даллеса сработал без Даллеса / С.Петрунин // Дуэль. – 1998. – №24. – С.36–44.

4. Дичев Т. Дезомбирование и самооздоровление человека / Т.Дичев. – Изд–во «Палея», 1998. – 231 с.

5. Качан В.С. Планетарный спрут / В.С. Качан. – Киев, 2004. – 214 с.

Fedorov, Y.V. Modern Westernization as an accelerator of negative socio–cultural transformations

The article analyzes updated in modern social and cultural sphere of the phenomenon of Westernization. This phenomenon is discussed in the context of total Americanization and cultural crisis of modern Ukraine.

Key words: *westernization, sociocultural sphere, language, values, art, spirituality, destruction, Americanization, borrowing, influence.*

УДК 130.2:39.572

Ременець О.В.

Цінності культури у філософсько–антропологічному контексті (концептуальний аналіз)

Сутність цінностей культури у філософсько–антропологічному контексті полягає в тому, що цінності – це елементи культури, в основі яких лежать потреби та інтереси людини.

Ключові слова: *цінність, культура,філософія цінностей.*

Людський розвиток і сама гуманізація суспільних відносин є пошуком підвалин, нових меж та форм соціалізації індивіда, аби він реалізував себе як провідник і творець культури. Втілення загальнолюдських цінностей у суспільних стосунках виступає проблемою цілісності людської життєдіяльності, що зводиться до збереження таких алгоритмів поведінки, за яких поліпшується (за рахунок збільшення ступенів свободи) відповідальність, яка є не що інше як простір для комунікації в сучасному світі.

Теорія цінності як самостійна філософська дисципліна виникла у середині – другій половині XIX століття, хоча ціннісна проблематика розглядалась у філософії з часів її виникнення. Те, що особлива «філософія цінностей» з'явилась саме в «век девятнадцатый железный»(Ал. Блок), звичайно, не є випадковістю. «Філософія цінності» вже у Г.Лотце була реакцією на позитивізм, який абсолютизував роль природно наукового знання, що отримало в XIX столітті небачений розвиток. Розробку «філософії цінності» не могла не стимулювати, кажучи словами Ф.Ніцше [5], «переоцінка всіх цінностей», що здійснювалась як у соціальному світі, так і в його ідейному осмислені, в області художньої творчості, яка розкололась на різноманітні конфліктуючі між собою течії від романтизму та психологічного реалізму до декадентства в кінці століття.

Метою даної роботи виступає концептуальний аналіз поняття «цінність» у філософсько–антропологічному та культурологічному контекстах.

У наш час існують різні точки зору на питання про природу цінностей культури і їх розуміння. Зокрема, цінність розглядається як предмет, що має яку–небудь користь і здатний задовольнити ту чи іншу потребу людини; як ідеал; як норма; як значимість чого–небудь для людини чи соціальної групи. Усі ці підходи відбивають антропологічний бік цінностей, і їх треба розглядати не як взаємовиключаючі, а як взаємодоповнюючі, загальну концепцію цінностей, складові.

Ряд авторів вважає, що є речі та їх властивості, які потрібні (необхідні, корисні, приємні) людям певного суспільного класу, або окремим індивідам для задоволення їх потреб та інтересів. Найбільш чітко ця позиція висловлена В.Тугариновим [7,158]. Інші автори, а їх переважна більшість, вважають що цінність є відношенням значущості об'єктів соціального і природного світу для суб'єктів соціальної практики (індивіда, колективу, суспільства). Цінність залежить від властивостей як суб'єкта, так і об'єкта, але не співпадає з ними. Цінність, на їх думку, задана практичною діяльністю суб'єкта. Відображення цієї об'єктивної значущості у його свідомості і виступає як оцінка. Така трактовка природи цінностей міститься в працях С.Анісімова, В.Василенка, М.Кагана, Л.Столовича та інших. Однак при такому розумінні, цінність практично зводиться до потреби чи інтересу, а складний, багатовимірний характер людської суб'єктивності залишається поза розглядом чи спрощується.

Немає визначеності серед авторів і відносно оцінки як важливої аксіологічної категорії. Оціночна діяльність суттєво відрізняється від пізнавальної, однак обгрунтування специфіки оціночного відображення шляхом визнання її нерозвиненою формою відображення світу, обумовленою емоційним характером оцінки, як це має місце в трактовці О.Г. Дробницького [2], не дозволяє остаточно прояснити специфіку оціночного відображення.

Наслідком сплеску інтересу до проблем культури стало активне використання поняття цінності для загального позначення структурного ядра культури, що до певної

міри надає функціональний поштовх її розвитку (Г.Бандзеладзе, А.Гулига, М.Каган, Е.Соколов, М.Чавчавадзе та ін.) Однак при цьому залишались у затінку питання про природу самих цінностей, а особливості підходу дослідників до проблем культури визначали похідний від нього характер трактовки цінностей.

До останнього часу українські дослідники не приділяли достатньої уваги розробці фундаментальних підходів до проблеми цінності, але саме поняття широко використовувалось у зв'язку з активним осмисленням загальнокультурної тематики. Найбільш чітко зв'язок культури і цінностей окреслено В.А. Малаховим у роботі «Культура і людська цілісність» (1984) [4], де стверджується як моральний характер цінностей, так і надсуб'єктивна природа фундаментальних соціальних цінностей культури, тобто власне цінностей. Про послідовність позиції у питанні поєднання цінностей і моральності свідчить і те, що автор підходить до проблеми онтологічної укоріненості моралі і окреслює шлях до подолання протилежності етики обов'язків і цінності.

Таким чином, актуальною залишається повторювана багатьма авторами констатація, що зміст поняття цінності ще не визначено (В.Малахов та ін.), що відновлює традицію посилання в цьому питанні на вже існуючий попередній філософсько–теоретичний доробок.

Як відомо, поняття «цінність» широко використовується у філософській та філософсько–антропологічній літературі для того, щоб показати соціальне, культурне значення певних явищ дійсності. У різних дисциплінах – філософії, соціології, політології та ін. – поняття «цінність» має різне значення.

Широке звернення до категорій ціннісного відношення у різноманітних сферах людської діяльності і свідомості осмислюється сучасними теоретиками. Д.А. Леонтьев [3] висунув ідею цінності як міждисциплінарного поняття. Він зводить світ цінностей до сфери міжособистісних стосунків. Це пояснюється тим, що він підходив до цієї проблеми як психолог. Психологічним феноменом цінність дійсно стає саме і тільки тоді, коли вона набуває особистісного характеру (набуває антропологічного змісту). Л.Н. Столович [6] вважає, що цінність є філософською категорією, а не міждисциплінарним поняттям. Підкреслення філософського характеру поняття цінності важливо для його коректного застосування у різноманітних наукових дисциплінах, у яких нерідко з'являються штучні визначення цінності, що обмежуються лише предметом цих дисциплін і далеко не завжди правомірно переносяться на інші дисципліни, породжуючи те, що Ф.Бекон назвав «привидами ринку» [8,с.361].

Цінність повинна мати всезагальний характер для даного життя, для даного одиничного життя людини і для даної своєрідної культури. «Замість безрадісної картини лінеарної всесвітньої історії, підтримувати яку можна лише закривши очі на давліючий тиск фактів, я бачу справжню виставу множини сильних культур, з первинною силою розквітаючих з лона материнського ландшафту, до якого кожна з них строго прив'язана всім ходом свого існування, яка створює кожна на своєму матеріалі – людству – власну форму і кожна з яких має свою власну ідею, власні пристрасті, власне життя, воління, чуттєвість, власну смерть… У кожної культури свої нові можливості вираження, котрі з'являються, зріють, в'януть і ніколи не повторюються» [8,с.115].

Для О.Шпенглера кожна культура є своєрідний організм, який виростає, ніби квітка, на своєму ґрунті, і вона, так як і квітка, безцільно здійснює всі свої стадії росту, розквіту і смерті. Кожна з них, чи то шумерська, єгипетська, індійська чи китайська, строго індивідуальна.

Але у Шпенглера душа як індивіда, так і цілого народу всього лише випливає з культури і цивілізації, так як саме культура шліфує її, людина і людство всього лише матеріал, на якому вона себе виражає. Багато чого цікавого й повчального в цій концепції, але, нажаль, людині – творцю всього цього – відведена у Шпенглера, майже як і в Г.Гегеля, функція тільки засобу.

Цінності, якщо вони прийняті індивідом, складають собою весь душевно–духовний його світ, надаючи смисл всьому життю: всі потреби, помисли, прагнення, бажання і думки так чи інакше виступають його проявами, тією мовою, якою воно говорить – прямо чи не прямо, але, як правило, ніби натяком, тобто символічно.

Цінності функціонують як соціальні критерії вибору певних варіантів поведінки за конкретної ситуації, окреслюють контури ідеалу людського співжиття, роблять цей ідеал привабливим і таким чином зумовлюють рівень інтенсивності прагнень його реалізувати. Поведінка людини зумовлюється потребами та інтересами. Потреби можуть бути задоволені, а інтереси реалізовані в різні способи за допомогою різних об'єктів. Але вони мають різну вагу для індивідів і спільнот, для їхнього нормального функціонування та розвитку, тому зазвичай формується різне ставлення до них. Людська діяльність визначається і направляється двома принципово різними рядами факторів: матеріально–реальними, котрі причинно їх детермінують, та ідеальними, котрі, очевидно, саме в силу своєї ідеальності, можуть набути силу реального впливу тільки у тому випадку, якщо людина сама буде тягнутись до них, переживати їх в якості своєї насущної матеріальної чи духовної потреби, тобто сприймати їх як цінності. Саме існування цінностей і саме через культурні цінності людина задовольняє свої потреби і відрізняється від тварин.

Список використаних джерел

1. Бекон Ф. Сочинения в 2–х т. / Ф.Бекон. – М.: Логос, 1971–1972. – 524 с.
2. Дробницкий О.Г. Некоторые аспекты проблемы ценностей / Проблема ценности в философии // О.Г. Дробницкий. – М.: Мысль, 1966. – 324 с.
3. Леонтьев Д.А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции // Вопросы философии // Д.А. Леонтьев. – 1996, №4. – С.15–26.
4. Малахов В.А. Культура и человеческая целостность / В.А. Малахов. – Киев.: Наука, 1984. – 64 с.
5. Ницше Ф. Воля к власти / Изб. произведения в 3 т. // Ф.Ницше. – М.: Refl–book, 1994. – 384 с.
6. Столович Л.Н. Об общечеловеческих ценностях / Вопросы философии // Л.Н. Столович. – 2004, №7. – С.86–96.
7. Тугаринов В.П. О ценностях жизни и культуры / В.П. Тугаринов. – Л.: Наука, 1960. – 275 с.
8. Шпенглер О. Закат Европы / О.Шпенглер. – М.: Прогресс, 1993. – Т.1. – 183 с.

Ременец О.В. Ценности культуры в философско–антропологическом контексте (концептуальный анализ)

Сущность ценностей культуры в философско–антропологическом контексте заключается в том, что ценности – это элементы культуры, в основе которых лежат потребности и интересы человека.

Ключевые слова: *ценность, культура, философия ценностей.*

Remenets, O.V. Values Culture in philosophical and anthropological context (conceptual analysis)

The essence of cultural values in philosophical and anthropological context is that value – the cultural elements which are based on the needs and interests of the individual.

Key words: *value, culture, philosophy values.*